

Leid het Leren

Formatief handelen in de klas- en schoolpraktijk

Joke Vancraen

Leren Vlaanderen

Steven Mannens

Hilde Maertens & Peter Decuyper

Leren Vlaanderen

Wat?!

FORMATIVE SUMMATIVE

WHEN THE CHEF
TASTES THE SOUP

WHEN THE GUESTS
TASTE THE SOUP

Denken

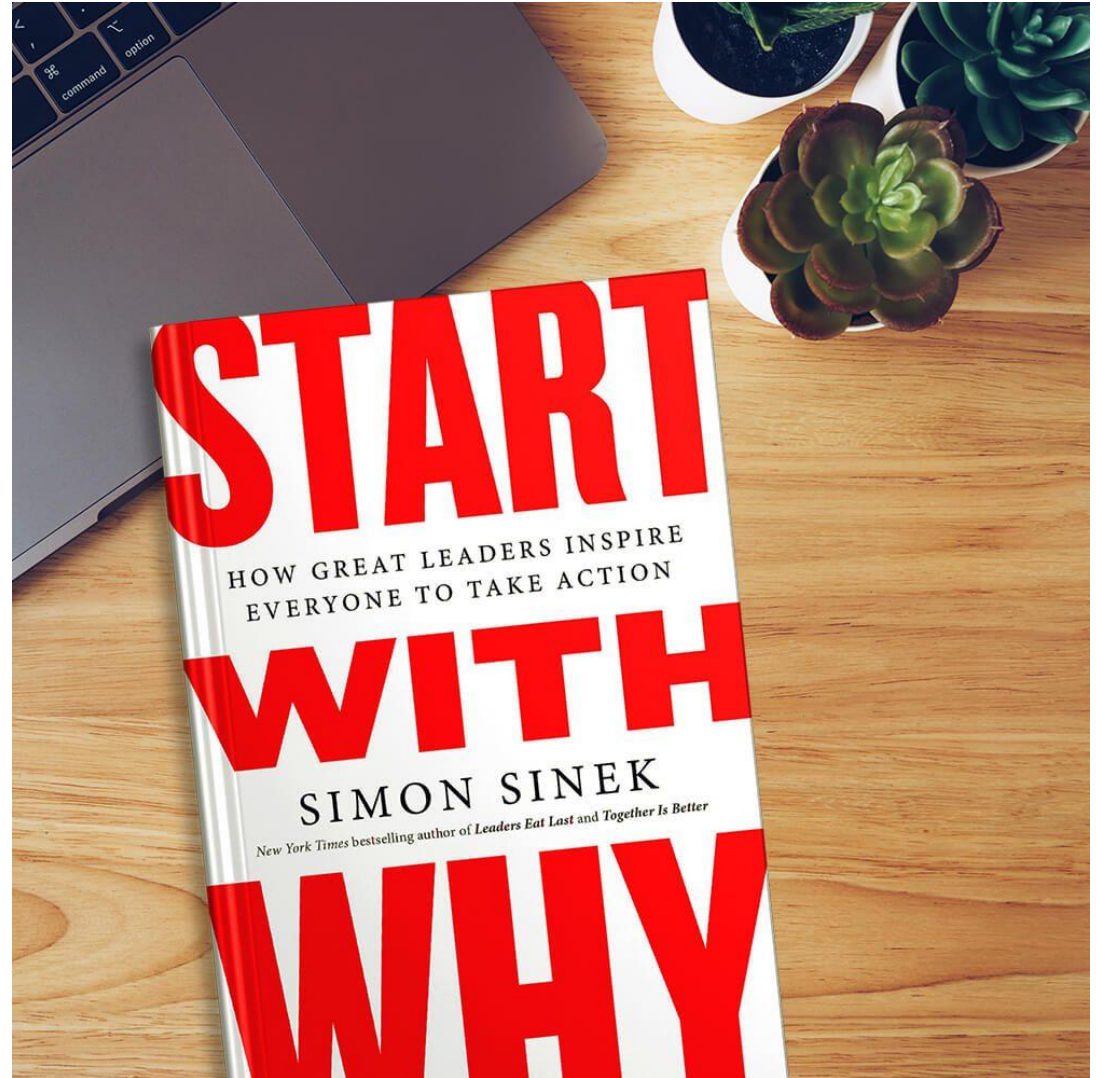
Wat is **jouw definitie** van
formatief handelen?

Wat?!

Leren Centraal (2023)
(o.m. gebaseerd op NRO, 2017)

Waarom?!

Formatief handelen

WAT?

Een didactisch proces om kort cyclisch in te zetten tijdens de les om deze werkelijk, zinvol en effectief te maken.

WAAROM?

avAnt
PROVINCIAAL ONDERWIJS

verbindt

- inzicht in leerproces > meer betrokkenheid
- taal geven om te communiceren over het leerproces
- betrokkenheid heeft een positief effect op het welbevinden

heeft ambitie

- onderwijsproces effectiever sturen
- leerling eigenaar maken van het leerproces > verhoogde leerwinst
- beter beeld van talenten en competenties > voldoende ambitieus studietraject

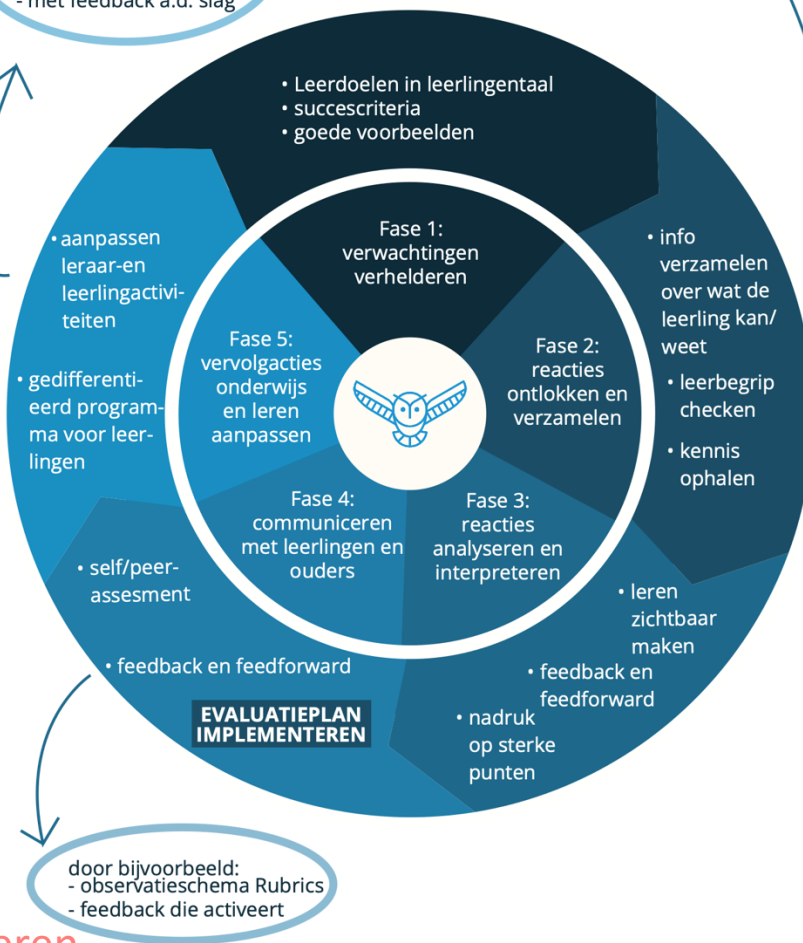
is toekomstgericht

- beter voorbereid op hogere studies of de arbeidsmarkt
- meer diepgeworteld begrip
- een eigen leerproces bijsturen

HOE?

door bijvoorbeeld:
- extra instructie
- extra info
- extra oefenen
- met feedback a.d. slag

door bijvoorbeeld:
- vragen stellen
- discussies
- OLG
- observatie
- digitale tools

Denken – duo

Wie en op welke manier
heeft baat
bij formatief handelen?

Kennisclip – waarom? Wie heeft er baat bij?

Formatief handelen

Waarom?

#lerencentraal

- Leerlingen
- Leerkrachten
- Leidinggevenden
- Schoolorganisaties

Waarom?!

Het is de kern van lesgeven.

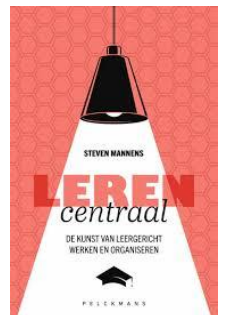
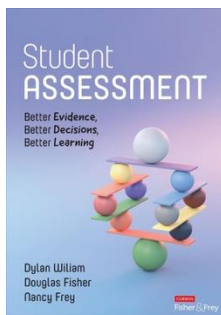
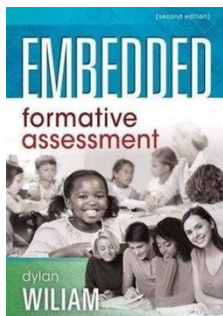

Wiliam

Het is de kern van leren.

Mannens

©Leren Vlaanderen

Hoe?!

- Teacher Leaders
- Leidinggevenden

EEF (2021)
Effective Professional Development.

Wat?!

lerareninschaling

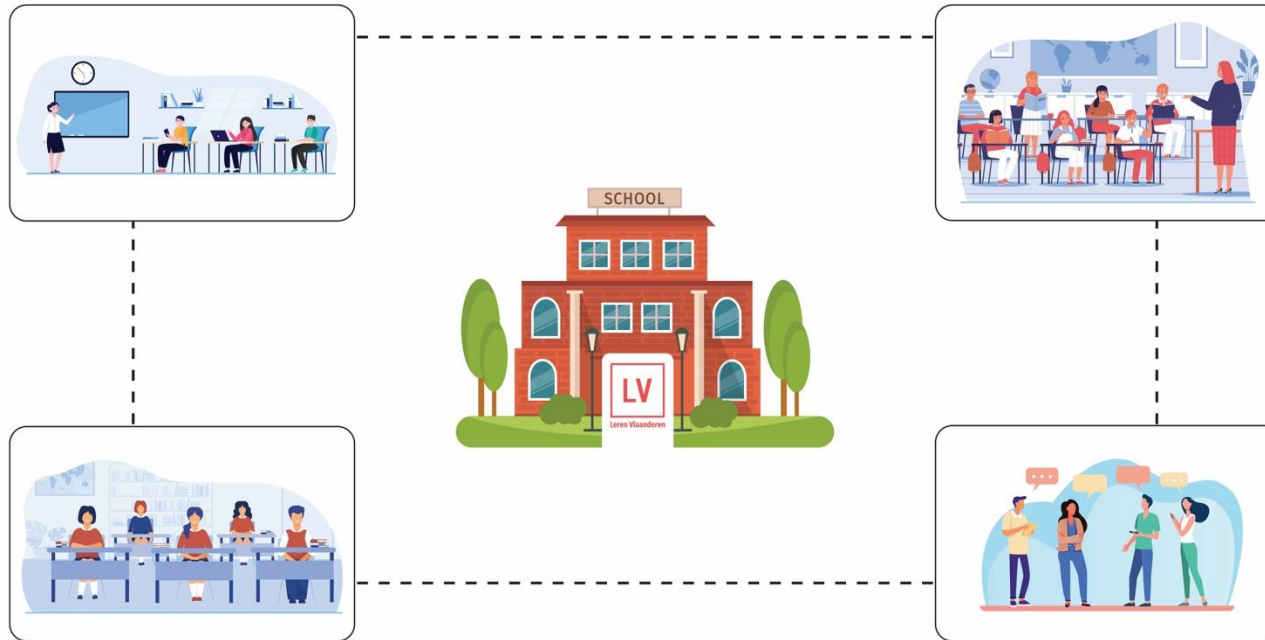

Enkele vaststellingen lerareninschaling?!

- Significante stijging in alle fasen
- Bij voorkennis activeren lichten leerlingen hun reacties toe
- Ik neem tijd om een analyse te doen
- Ik gebruik informatie om FB op het proces te geven
- Ik wijk af van mijn methode om vervolgstappen te nemen

Leerwandeling

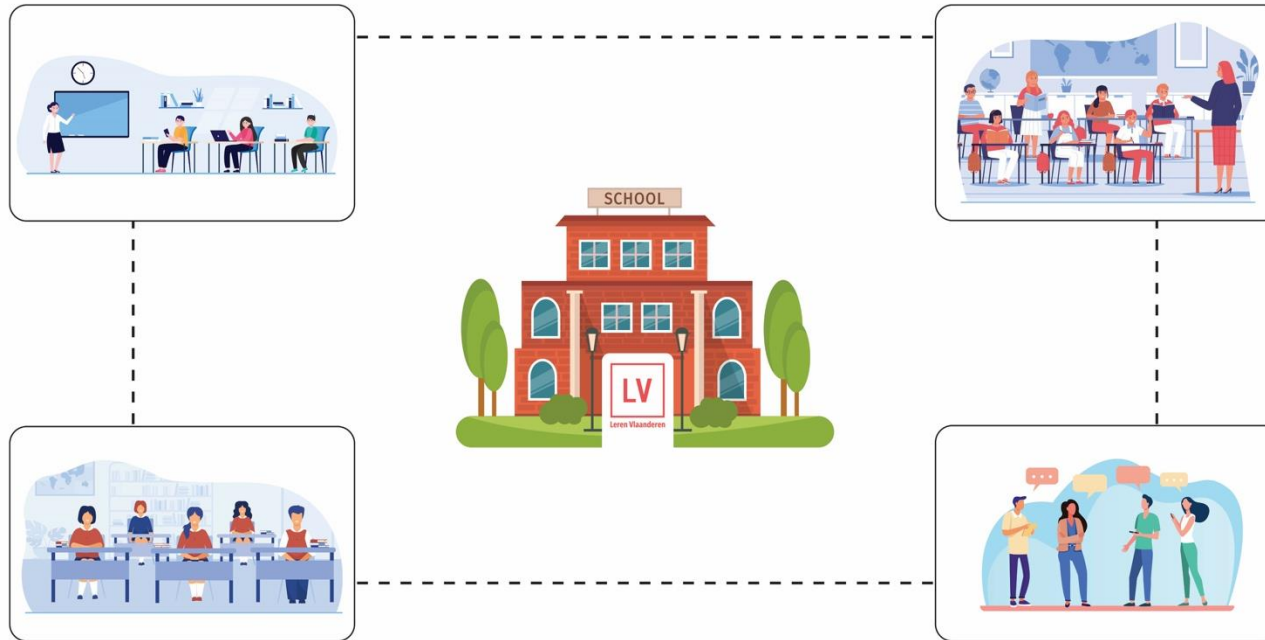
Wat?

- Gerichte observatie van lespraktijk
- Doorheen de school

Waarom?

- Verzameling data
- Monitoren van kwaliteitsontwikkeling
- Eigenaarschap kwaliteitszorg en -ontwikkeling
- Waarderende kijk op lespraktijk
- Voorbeelden van goede praktijk
- ...

Leerwandeling – hoe?

- Divers wandelteam

- 1) Observeren
- 2) Analyseren
- 3) Interpreteren
- 4) rapporteren

Denken – duo

Wat leren de
leerwandelings
met focus op formatief
handelen?

Enkele vaststellingen leerwandeling?!

- Leerdoelen & succescriteria: mooie voorbeelden, niet geheel verworven
- Voorkennis: geregeld gecheckt, wel groeimarge voor check leer-begrip
- Analyse: een aantal keer expliciet
- FB: overwegend taakgericht, heel vaak door leerkracht
- Vervolgstappen: differentiëren niet evident, handvatten nodig

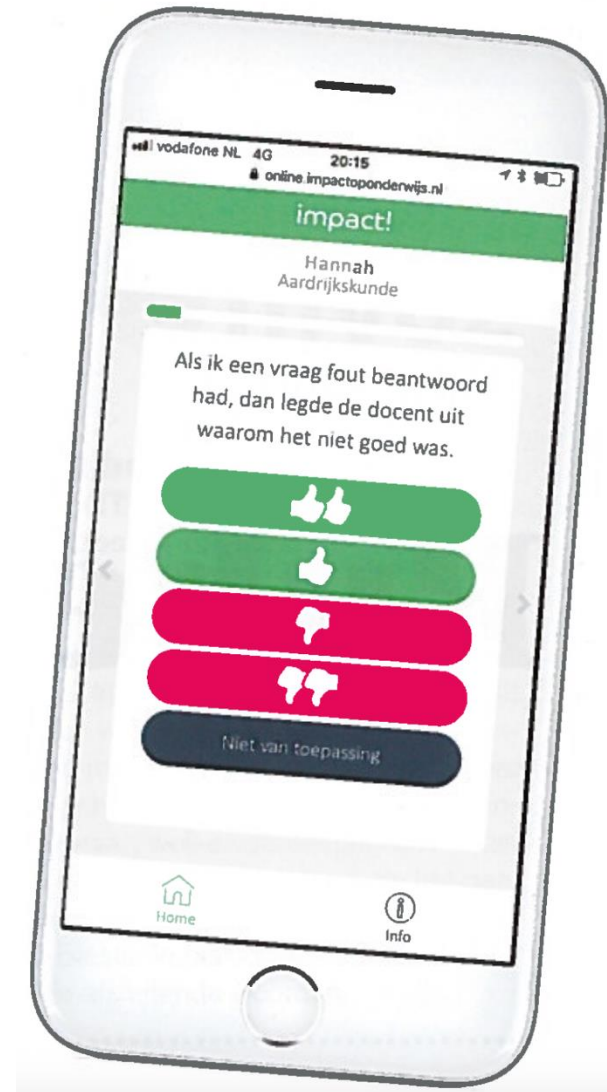
Impacttool

Wat?

- Leerlingen
- Feedback op lespraktijk

Waarom?

- Betrokkenheid bij lespraktijk
- Impact van de les
- Zicht op impact
- Kwaliteitsontwikkeling vanuit perspectief leerling

Bijlsma (2019)

Impacttool – hoe?

Fase 1: wat moet ik weten of kunnen?

- ☐ Ik weet niet waarover de les ging.
- ☐ Ik weet waarover de les ging, maar het lesdoel is mij onduidelijk.
- ☐ Ik weet waarover de les ging, maar ik weet niet wanneer ik het lesdoel behaal.
- ☐ Ik weet waarover de les ging, ik heb zicht op het lesdoel en op wanneer ik het lesdoel behaal.

Impacttool formatief handelen (2025)

Denken – duo

Welke feedback m.b.t.
formatief handelen geven
leerlingen
vaak terug?

Hoe **ervaren** leerlingen het FH? Fase 1

- 50 % hebben zicht op de lesdoelen en succescriteria.
- 30% weet **niet** wanneer de doelen behaald zijn.

- **Kennen-kunnen kaarten** bij de start van het trimester ter beschikking hebben.
- Duidelijke en **begrijpbare** succescriteria.

Hoe **ervaren** leerlingen het FH? Fase 2

- 75% beschikt over voldoende voorkennis.
- 25% heeft onvoldoende voorkennis omwille van vooropleiding.

- Meer inspanning nodig na de lessen.
- Remediëringsoefeningen.

Hoe **ervaren** leerlingen het FH? Fase 3

- 50% vinden de instructie van de leraar voldoende.
- 30% hebben nood aan extra oefenmomenten en uitleg.

- Extra oefenkansen in de les.
- Remediëringsoefeningen.
- Vakgebonden studietips.

Hoe **ervaren** leerlingen het FH? Fase 4

- 50% krijgen voldoende feedback van de leraar.
- 25% krijgen onvoldoende feedback.
- De rest zoeken feedback bij zichzelf of medeleerlingen.

- Liever onmiddellijke feedback tijdens de les dan feedback op een toets.
- Feedback op hun studiemethode.

- **Mondelinge feedback** op (leer)proces.
- Peerfeedback.

Hoe ervaren leerlingen het FH? Fase 5

- 50% verwacht dat de leraar zegt welke volgende stap de leerling moet zetten in zijn leerproces.
- 50% van de leerlingen zetten spontaan zelf de stap of vragen die aan medeleerling.

- Aanvangsbegeleiding
- Leren leren
- Ouderavond

- Ik check de planner.
- Ik bekijk de inhoudstafel.
- Ik begrijp de kennenkunnen kaart.

- Ik noteer wat ik nog weet uit de les.
- Ik herhaal de leerstof.

ZO LEER IK BETER STAP VOOR STAP

- Ik begrijp het doel van de les.
- Ik weet wanneer ik het doel behaal.

- Ik denk actief mee bij de herhaling.

WAT MOET IK KENNEN?

1

WAT KAN IK AL?

2

- Flitsbezoeken

- **Formatief bedoeld**
- **Zicht op de kwaliteit**
- **Onderwijskundig leiderschap**

Leid het Leren

Meer info?

steven@leren.vlaanderen

Binnenkort via **website** leren.vlaanderen

©Leren Vlaanderen